

Урок української літератури в 5 класі

Галина Малик.

**Повість-казка «Незвичайні пригоди
Алі в країні Недоладії».**

**Морально-етичні проблеми в казці:
добро і зло, відповідальність за свої
вчинки, вміння долати перешкоди на
шляху до мети**

Тема. Галина Малик. Повість-казка «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії». Морально-етичні проблеми в казці: добро і зло, відповідальність за свої вчинки, вміння долати перешкоди на шляху до мети.

Мета:

- *навчальна:* ознайомити учнів з творчістю дитячої письменниці, зі змістом повісті-казки, визначити жанрову своєрідність та морально-етичні проблеми твору; навчити розкривати символічний зміст казкових персонажів; оцінювати вчинки казкових героїв, розрізняти добро і зло; формувати вміння аналізувати вчинки інших та власні;
- *розвивальна:* розвивати навички аналізу художнього твору, усне мовлення;
- *виховна:* виховувати інтерес до літератури, прагнення доводити усі розпочаті справи до кінця.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Форма проведення: урок-презентація (з використанням рольової гри та роботи в групах).

Обладнання: портрет письменниці, художній текст повісті, виставка прочитаних казок та творів сучасної письменниці Галини Малик, ілюстрації учнів до повісті, карта країни Недоладії.

Методи та прийоми: евристична бесіда; рольова гра («Інтерв'ю з письменницею», «У картинній галереї»); робота в групах, проблемне питання, «Мозкова атака», «Мікрофон», «Хвилинка гордості», «Незакінчене речення», «Сенкан».

Випереджувальні завдання: прочитати I – X розділи повісті, завдання для груп, ілюстрації до твору.

Епіграф:

Доки я жива – книжка не помре: я буду її читати і видавати.
Галина Малик

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Учитель. З раннього дитинства нас супроводжують казкові герої. Казка — це чарівна країна. Це давній і мудрий порадаєник. Це вона дає нам перше уявлення про добро і зло, правду і неправду, чесність, справедливість. Народні казки вам читали бабусі та мами.

«Мозкова атака»

- Що таке казка?

- Які види казок ви знаєте?
- Назвіть ознаки казки.
- Які казки ви читали раніше?
- Казки про кого або про що запам'яталися найбільше?

Робота з виставкою книг

«Мікрофон»

- Які книжки сподобались на виставці? Чому?
- Які з них ви вже читали?
- Яким словом можна назвати твори, які містять ці книги?
(Казки.)
- Чому, на вашу думку, і діти, і дорослі люблять читати казки?

III. Оголошення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності школярів.

Сьогодні, діти, ми ще раз поринемо у чарівний казковий світ. Казка знову відкриє нам світ мудрості, добра і фантазії, навчить долати будь-які перешкоди.

Отже, нас чекають «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» – цікавий твір сучасної письменниці Галини Малик.

- Чого ви очікуєте від уроку? Про що хотіли б дізнатися?

Робота в групах

Учитель. До сьогоднішнього уроку ви об'єдналися в чотири групи:

1 група – «Дослідники» (досліджують біографічні відомості про письменницю та її творчість);

2 група – «Актори» (готують інтерв'ю з автором та інсценівку)

3 група – «Художники» (обирають події повісті, які вони будуть ілюструвати);

4 група – «Читці» (готують виразне читання за ролями).

Правила роботи в групах:

- ✓ поважай думки інших;
- ✓ вислухай уважно товариша;
- ✓ обґрунтуй перевагу своєї пропозиції;
- ✓ будь толерантним та вихованим.

IV. Вивчення нового матеріалу.

Учитель. Отже, я бачу ви готові до нової мандрівки казкою. А з чого ж почати подорож? Безумовно, зі знайомства з автором.

Група «Дослідники»

Народилася Галина Миколаївна 12 серпня 1951 року у м. Бердянську Запорізької

області. 1964 року сім'я переїхала в селище Середнє поблизу Ужгорода. Дівчинка гарно вчилася, мала веселу вдачу, почуття гумору і зовсім не збиралася бути письменницею.

Своє перше знайомство з книжкою Галина Миколаївна запам'ятала на все життя. Це сталося у день її народження, коли мама зробила малій Галинці диво-подарунок – збірку "Українські народні казки", яка стала для неї "і букварем, і розвагою, і цілим новим світом".

Любов до Закарпаття письменниця пронесла через роки, адже коли сім'я Маликів переїхала на Донеччину, Галина повернулася і вступила до Ужгородського університету.

Писати майбутня письменниця почала ще зі шкільного віку. Коли сама стала мамою, почала створювати віршики для своєї доньки. Згодом Г. Малик почала писати казкові повісті для дітей. З персонажами цих повістей весь час трапляються якісь пригоди, відбуваються небезпечні та радісні події.

«Хвилинка гордості»

За повісті «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» та «Подорож у королівство сьак-таків» у 1988 році Галині Малик було присуджено премію імені О. Копиленка. З незвичайними пригодами Алі, невгамовної героїні цих повістей, уже познайомились юні читачі Іспанії, Італії, Франції, Німеччини та інших країн. А за останню повість, яка називається «Злочинці з паралельного світу», Г.М. Малик було присуджено звання лауреата літературної премії імені Лесі Українки 2003 року.

«Незвичайними пригодами Алі в країні Недоладії» зацікавилася Одеська кіностудія і планує зняти мультфільм. Книга друкувалася іспанською, німецькою, угорською, англійською мовами.

Галина Малик є також автором книг: «Пантлик і Фузя», «Пантлик і Фузя сперечаються», «Пригоди Іванка і Беркутка», «Як ти народився» та ін.

Рольова гра «Інтерв'ю з автором»

Учитель. Сьогодні до нас у гості завітала письменниця (*У клас входить дівчина, яка грає роль письменниці, сідає за стіл; біля неї учень-кореспондент*).

Група «Актори»

Кореспондент. Пані Галино, чому ви стали писати саме для дітей?

Галина Малик. Це пояснити неможливо. У мене є і книжки для дорослих. Насилу примусити себе щось написати не можу. Пишу тільки те, що мені диктується зверху. Починаю з першого розділу і закінчую останнім.

Кореспондент. Як ви почали писати?

Галина Малик. Пригадую, коли навчалася у 5-му класі, у школі був вечір, присвячений пам'яті Тараса Шевченка. Був оголошений конкурс на кращих читців. Я написала невеликий віршик, представила його на конкурс і отримала першу премію. Це мене, звичайно, надихнуло, і я почала писати.

Кореспондент. Скільки Вам було років, коли вперше вийшов друком Ваш твір? Як він називався і де був надрукований?

Галина Малик. Перший мій вірш було надруковано в обласній газеті «Закарпатська правда», коли мені було 14 років. Звався він «Осінь».

Кореспондент. Ваші перші твори були присвячені вашим донечкам?

Галина Малик. Коли моїй старшій доньці минуло сім років, я почала

помічати, яка вона непосидюча: що не почне, то все кине. Мені хотілося, щоб дочка була більш зібраною, відповідальною. Я почала шукати в літературі твір, аби показати їй, що станеться, якщо ми не будемо доробляти до кінця свої справи, але нічого не знайшла. Так була написана казка «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії».

Кореспондент. Яка ваша улюблена дитяча книга?

Галина Малик. Це «Аліса в Країні Чудес» Льюїса Керрола.

Кореспондент. Чому кажуть, що Галина Малик – це Ваш псевдонім?

Галина Малик. Тому що це моє дівоче прізвище. Прізвище мого тата. Я ж починала писати ще зі школи, тоді мене знали саме як Галину Малик. А потім я вийшла заміж і не захотіла змінювати прізвище в публікаціях. Хоча за паспортом моє прізвище Курій.

Кореспондент. Як відпочиваєте?

Галина Малик. Моє хобі – ловити рибу, плавати. Також люблю збирати гриби, яких у нас у Закарпатті багато. Страшенно люблю море і ліс.

Кореспондент. Що Ви побажаєте своїм читачам?

Галина Малик. Мати мету в житті.

Учитель. А тепер настав час для казки **Галини Малик** «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» — першою з трилогії захопливих пригод Алі. (Книжка друга – «Подорож Алі до країни сяк-таків». Книжка третя – «Третя подорож Алі»)

– Про що розповідається в казці?

– Якою перед нами постає головна героїня казки? (*Учні зачитують портрет дівчинки з II розділу казки: «Те, що їй клали на тарілку, вона недоїдала. Те, що давали пити – не допивала. Почне малювати – кине, бо набридло. Почне щось ліпити з пластиліну – кине, бо нудно. Почне вишивати – кине, бо нецікаво. Навіть заплестися їй ні разу не вдавалось до кінця. Заплете одну кіску, а за другу не береться. Так і ходить цілий день – одна коса заплетена, друга – ні. Через це з нею завжди траплялися якісь неприємності»*).

Учитель. А ось і Аля завітала до нас. (*Заходить дівчинка: ластовиння на носі, дві кіски, одна з яких заплетена, друга ні*)

Група «Актори»

Рольова гра (інсценізація)

Я – Галя. Але тато з мамою називають мене Алею. Я не люблю робити справи до кінця! Все мені набридає. Нещодавно я потрапила до країни Недоладії. Там я зустріла дивних мешканців. Я хочу додому (*плаче*). Допоможіть мені повернутися.

Бесіда

– Чому Аля потрапила до країни Недоладії? (*показати карту країни*)
Знайдіть уривок і зачитайте.

– Як ви думаєте, чи правильно робила дівчина?

- Чому країна, в яку потрапила Аля називається Недоладія?
- Хто живе в країні Недоладії? Розтлумачте походження її назви та мешканців.
- Чи можна сказати, що Аля відкладала на завтра те, що можна було зробити сьогодні? Це добре чи погано?
- Чи маєте ви спільні риси з Алею?

Фізкультхвилинка

Група – «Читці»

Читання казки в особах (розділ III).

Учитель. Діти, Аля хоче швидше повернутися додому. Але їй потрібно виконати дуже відповідальне завдання: сказати багатьом дітям про те, як важливо доводити до кінця будь-яку розпочату роботу.

Аля. Я обов'язково виправлюся. Я все зрозуміла, і більше ніколи не буду так робити.

Група – «Художники»

Рольова гра «У картинній галереї». (Учні, які підготували малюнки, розповідають, яких героїв казки або яку подію вони відтворили).

Робота з теорією літератури

Учитель. Художні твори бувають різних видів (жанрів). Багато жанрів ви вже знаєте. Пригадайте їх (казка, міфи, легенди, народні перекази, вірші, оповідання).

Сьогодні ви познайомитесь із новим жанром – повістю.

Отже, **повість** – це великий розповідний прозовий твір, у якому широко змальовано життя одного або кількох героїв протягом тривалого або важливого за подіями часу. Повісті властиві такі ознаки: прозова мова, великий обсяг, декілька героїв, розповідь про події. (*Запис до літературознавчого словничка*)

– Доведіть, що «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» за жанром – повість. (*Написана прозовою формою, діє багато героїв, події відбуваються впродовж тривалого часу*)

– Одним з досить цікавих жанрів дитячої літератури є **повість-казка**, яка на прикладі вигаданих ситуацій пропонує вам розібратися в стосунках людей, вчитися відрізняти погане від хорошого, оцінювати вчинки персонажів. Повість-казка створює вигадані світи, але при цьому дає можливість знайомитися зі світом реальним, його правилами та особливостями. Крім того, в повісті-казці діють вигадані герої, відбуваються чарівні події.

Персонажі повісті-казки найчастіше діляться на дві групи – тут є звичайні люди (як правило, діти), які живуть за звичайними законами і їх життя не віщує нічого особливого або незвичайного. Крім того, в повісті-казці діють також і чарівні персонажі, яких зустрічають головні герої, потрапляючи в казковий

світ.

– Читаючи цей твір, ви, напевно, звернули увагу на незвичайних героїв твору. Назвіть їх. (*Недороль Десятий, Недоштанько, Недоборода, Недовус, Недопопелюшка та ін.*)

– А що ж наша головна героїня твору? Вона належить до реальних чи вигаданих персонажів?

– Як ви думаєте, чи зможе Аля повернутися додому?

Про це ви дізнаєтесь, прочитавши наступні розділи повісті.

Виразне читання казки (розділи XI – XII)

Обмін враженнями від прочитаних розділів

– Про яку Державну Таємницю дізналася Аля?

– Чи можна цю таємницю вважати вагомою, вартою формулювання «державна»?

– Як це характеризує Недороля Десятого?

– Що буває за розголошення Державної Таємниці?

– З чого побудовано Недоладію?

V. Систематизація та узагальнення вивченого матеріалу.

Створення візитної картки книги

Назва твору	«Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії».
Автор	Галина Малик
Країна	Україна
Мова	українська
Жанр	Повість-казка
Видавництво	Вінниця: Теза; Соняшник
Публікація	2005
Художник-ілюстратор	Антоніна Лисиця
Кількість сторінок	128

Складання сенкану

- 1) Повість
- 2) Цікава, повчальна
- 3) Вчить, знайомить, захоплює
- 4) Повість – великий прозовий твір
- 5) Творчість

VI. Підсумок уроку.

Учитель. Прийшов час прощатися з героями казки і повертатися з цікавої подорожі додому.

– Що б ви взяли на згадку про цю мандрівку?

– Чи було цікаво читати повість і чому?

- У який момент за долю героїні ви переживали особливо?
- Які сторінки повісті хотіли б перечитати ще раз?
- Чи запропонували б ви прочитати цю казку своїм батькам?

Ми з вами крок за кроком переходимо до завершення нашого уроку. Але не варто забувати про прохання Алі. Як же повернутися дівчинці додому?» (відповіді учнів)

Рефлексія

«Незакінчене речення».

- На сьогоднішньому уроці для мене найбільшим відкриттям було... .
- Інформація, отримана на уроці, дозволяє зробити висновок... .
- Сьогодні я дізнався...; навчився...; зрозумів...; змінив погляд на...; мені сподобалось... .
- На уроці мені було... .
- Удома я розповім батькам (сестрі, брату) про... .

VII. Оцінювання

Наша мандрівка в казкову країну скінчилась,
всі ви, я бачу, дуже сьогодні втомились,
тож роздаю вам очікувану нагороду –
гарні оцінки за плідну й сумлінну роботу.

VIII. Домашнє завдання.

Вивчити теорію літератури; прочитати розділи XIII – XIX; знайти елементи незвичайного; заповнити таблицю.

<i>Фантастичне</i>	<i>Реальне</i>